

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/96/2017
Identifikačné číslo spisu: 8016200276
Dátum vydania rozhodnutia: 27.03.2019
Meno a priezvisko: Mgr. Viliam Pohančeník
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:8016200276.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Viliama Pohančeníka a členiek senátu JUDr. Judity Kokolevskej a JUDr. Viery Nevedelovej, v právnej veci žalobcu: V. V. C., nar. XX.XX.XXXX, K.Á. XXXX, B., proti žalovanému: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Špitálska 8, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. UPS/US1/SSVOPHNSSD/SOC/ 2016/1938-0002 Sv zo dňa 12.02.2016, o kasačnej sťažnosti žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 4S/14/2016-41 zo dňa 09.02.2017, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 4S/14/2016-41 zo dňa 09.02.2017 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

I.

1. Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Humenné, pracovisko Snina (ďalej aj len „úrad“) rozhodnutím č. HE2/PHNaŠSD/SOC/2015/9862-0012 zo dňa 30.11.2015 (ďalej aj len „prvostupňové rozhodnutie“) uložil žalobcovi podľa § 25 ods. 6 zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej aj len „zákon č. 417/2013 Z. z.“) povinnosť vrátiť pomoc v hmotnej núdzi poskytnutú neprávom za obdobie od 01.08.2014 do 31.10.2015 v sume 837 eur do 15 dní od právoplatnosti rozhodnutia na účet úradu. V odôvodnení úrad uviedol, že sociálnym šetrením dňa 23.10.2015 v rodinnom dome na adrese K. XXXX bola zistená prítomnosť majiteľky rodinného domu pani P. B., ktorá potvrdila, že stále obýva danú nehnuteľnosť a je tu prihlásená na trvalý pobyt rovnako ako aj nájomca. Dožiadaním na Mestskom úrade Snina úrad zistil, že na uvedenej adrese má trvalý pobyt päť osôb, za tuhý komunálny odpad sú hradené poplatky za majiteľku rodinného domu a za nájomcu. Predmetom nájomnej zmluvy je prenájom samostatnej časti rodinného domu a nie prenájom rodinného domu. S ohľadom na tieto skutočnosti žalobca ako príjemca pomoci v hmotnej núdzi nespĺňal nárok na príspevok na bývanie od 01.08.2014 do 31.10.2015. Proti tomuto rozhodnutiu podal žalobca odvolanie.

2. Žalovaný rozhodnutím č. UPS/US1/SSVOPHNSSD/SOC/2016/1938-0002 Sv zo dňa 12.02.2016

(ďalej aj len „napadnuté rozhodnutie žalovaného“) zamietol odvolanie žalobcu a potvrdil prvostupňové rozhodnutie. Zdôraznil, že zo záznamu úradu zo sociálneho zisťovania v domácnosti pani B. zo dňa 23.10.2015 mal za preukázané, že rodinný dom nebol žalobcovi prenajatý v celosti a nebola mu do nájmu odovzdaná ani samostatná bytová jednotka v rodinnom dome. Žalobca ako nájomca má v rodinnom dome prenajatú jednu izbu, kde má svoje osobné veci, ostatné príslušenstvo domu užíva spoločne s vlastníčkou domu, ktorá v ňom býva a celý ho užíva. Žalovaný bol názoru, že na základe nájomnej zmluvy zo dňa 13.08.2014 uzatvorenej medzi pani P. B. ako prenajímateľkou a žalobcom ako nájomcom (ďalej aj len „nájomná zmluva“) mohol úrad dospieť k záveru, že vlastníčka rodinného domu nájomnou zmluvou prenechala nájomcovi do užívania celý rodinný dom, resp. samostatnú bytovú jednotku v rodinnom dome. Úrad mu priznal príspevok na bývanie na základe predloženej nájomnej zmluvy. Je pravdou, že z tejto nájomnej zmluvy nie je zrejmé, že žalobcovi bola prenajatá len jedna izba v rodinnom dome, nakoľko túto skutočnosť zamlčal, a preto aj on nesie zodpovednosť za to, že mu bol neprávom poskytovaný príspevok na bývanie. Na základe týchto skutočností dospel žalovaný k názoru, že žalobcovi nepatrí príspevok na bývanie podľa § 14 zákona č. 417/2013 Z. z. od začiatku poskytovania pomoci v hmotnej núdzi, t. j. od 01.08.2014.

II.

3. Žalobca podal proti napadnutému rozhodnutiu žalovaného správnu žalobu, o ktorej rozhodol Krajský súd v Prešove rozsudkom č. k. 4S/14/2016-41 zo dňa 09.02.2017 tak, že napadnuté rozhodnutie žalovaného zrušil a účastníkom nepriznal nárok na náhradu trov konania.

4. V odôvodnení rozsudku krajský súd citoval § 14 ods. 3 písm. a/, b/, § 14 ods. 5 písm. c/, § 25 ods. 1 a 6 zákona č. 417/2013 Z. z., § 685 ods. 1 až 3, § 686 ods. 1 a 2, § 687 ods. 1 Občianskeho zákonníka, § 5 ods. 2 až 4, § 6 ods. 1, § 98 ods. 1 písm. e/, § 107 ods. 1 a 2, § 177 ods. 1, § 178 ods. 1, § 180 ods. 1, § 194 ods. 1, § 195, § 197, § 491 ods. 1 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej aj len „SSP“). Dospel k záveru, že žaloba je dôvodná. Z administratívneho spisu vyplýva, žalobca predložil k žiadosti o príspevok na bývanie nájomnú zmluvu a ďalšie písomnosti, ktoré zákon č. 417/2013 Z. z. vyžaduje. Na základe týchto dokladov dospel úrad k záveru, že žalobca spĺňa podmienky pre priznanie príspevku na bývanie a prvostupňovým rozhodnutím mu zvýšil pomoc v hmotnej núdzi o príspevok na bývanie na sumu 55,40 od 01.08.2014. Sociálne šetrenie vykonal v rodinnom dome na adrese B., K. Č.. XXXX až dňa 23.10.2015, kde zistil, že žalobca nemá prenajatý celý dom, ale len jednu izbu v ňom, aj keď užíva aj zvyšok rodinného domu. Vzhľadom na uvedené zistenie mu bola napadnutým rozhodnutím žalovaného znížená pomoc v hmotnej núdzi na sumu 9,60 eur mesačne od 01.11.2015.

5. Z článku I. nájomnej zmluvy uzavretej medzi prenajímateľkou P. B. a žalobcom ako nájomcom vyplýva, že predmetom tejto zmluvy je prenájom samostatnej časti obytného domu, evidovaného v meste B. s adresou K. XXXX/XXX. Z článku II. tejto zmluvy vyplýva, že prenajímateľ odovzdáva nájomcovi dom v stave spôsobilom na užívanie, pričom s jeho stavom bol nájomca uzrobený. Prenajímateľ sa zaväzuje poskytnúť nájomcovi plný a nerušený výkon práv spojených s užívaním domu. Z článku III. tejto zmluvy vyplýva, že nájomca je povinný užívať dom a príslušenstvo k domu patriace riadne a v súlade s dobrými mravmi. Z nájomnej zmluvy podľa názoru krajského súdu vyplýva, že táto nájomná zmluva je nejasná a neurčitá. Bolo povinnosťou úradu vyzvať žalobcu na odstránenie väd tejto nájomnej zmluvy. Krajský súd sa nestotožnil s názorom správnych orgánov, že žalobca zamlčal rozhodujúce skutočnosti pre priznanie nároku na bývanie. Správny orgán sa pri posudzovaní jeho žiadosti uspokojil s doložením nájomnej zmluvy a potvrdením o zaplatení nájomného. Z prvostupňového rozhodnutia ani nevyplýva, že by úrad skúmal, či žalobca má prenajatý rodinný dom alebo len jeho časť a uspokojil sa s tým, že predložil nájomnú zmluvu a potvrdenie o zaplatení nájomného.

6. Z nájomnej zmluvy aj zo sociálneho šetrenia vyplýva, že žalobca má v predmetnom rodinnom dome jednu miestnosť, kde má svoje osobné veci, ale užíva celý dom. Tento dom neužíva sám, ale užíva ho aj jeho vlastníčka. Krajský súd mal za to, že žalobcu možno považovať za člena domácnosti v rodinnom dome č. XXXX na ulici K. M. B., a preto spĺňal podmienky pre priznanie príspevku na bývanie podľa §

14 ods. 3 písm. b/ a ods. 5 písm. c/ zákona č. 417/2013 Z. z..

7. Vzhľadom na uvedené krajský súd zrušil napadnuté rozhodnutie žalovaného podľa § 191 ods. 1 písm. c/, d/ SSP z dôvodu, že správne orgány vec nesprávne právne posúdili a zároveň nedostatočne odôvodnili svoje rozhodnutia, keďže z nich nevyplýva, prečo nemožno posudzovať žalobcu za nájomcu rodinného domu a prečo sa domnievajú, že zavinil neprávom vyplatený príspevok na bývanie. V ďalšom konaní bude povinnosťou správnych orgánov vec opätovne posúdiť, zaoberať sa dôslednejšie nájomnou zmluvou, ktorá bola podkladom pre priznanie príspevku na bývanie a odôvodniť, prečo nie je súladná s § 14 ods. 3 písm. a/ a b/ zákona č. 417/2013 Z. z..

III.

8. Proti rozsudku krajského súdu podal žalovaný (sťažovateľ) kasačnú sťažnosť navrhujúc, aby kasačný súd zmenil rozsudok krajského súdu tak, že žalobu zamietne alebo aby rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nepriznal náhradu trov konania. Kasačnú sťažnosť odôvodnil tým, že krajský súd porušil zákon, keď rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci a odklonil sa od ustálenej rozhodovacej praxe.

9. Podstatnou v tomto spore je podľa názoru sťažovateľa skutočnosť, či žalobca poberal pomoc v hmotnej núdzi zvýšenú o príspevok na bývanie právom alebo neprávom. V tejto súvislosti citoval § 14 ods. 1, 3, 5 a § 25 ods. 6 zákona č. 417/2013 Z. z., z ktorých vyplýva, že žalobca mal pre splnenie podmienky priznania príspevku na bývanie preukázať splnenie podmienky nájmu celého bytu, celého rodinného domu alebo obytnej miestnosti v zariadení určenom na trvalé bývanie. Uvedené potvrdzuje aj rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 9Sžso/13/2014 zo dňa 30.09.2015. Napriek tomu, že nájomná zmluva je nejasná, šetrením úradu bolo zistené, že žalobca užíva len jednu miestnosť v rodinnom dome, v ktorom býva aj jeho vlastníčka a tiež, že žalobca nie je výlučným platiteľom poplatkov za komunálny odpad. Tu považoval za potrebné uviesť, že úrad môže kedykoľvek počas poberania pomoci v hmotnej núdzi preveriť, či je táto aj oprávnené vyplácaná.

10. Na základe vykonaného šetrenia v domácnosti žalobcu bolo dostatočne preukázané, že jeho bývanie s vlastničkou prenajatého domu nespĺňa nielen podmienku plného a nerušeného užívania domu, ale ani podmienku vlastného nájmu celého bytu či celého rodinného domu. Z uvedeného je zrejmé, že žalobcovi bol príspevok priznaný neprávom a v rozpore so zákonom. Ak úrad zistí neoprávnené vyplácanie pomoci v hmotnej núdzi, je povinný bez ohľadu na zavinenie odňať túto pomoc.

11. Sťažovateľ mal za to, že postup úradu, ktorý rozhodol o znížení pomoci v hmotnej núdzi a následne o povinnosti vrátiť túto pomoc poskytnutú neprávom, bol správny a v súlade so zákonom. Krajský súd správne zistil skutkový stav veci, avšak vec nesprávne právne posúdil, nakoľko žalobcovi nepatrila nárok na príspevok na bývanie. Za nesprávne označil aj tvrdenie krajského súdu, že sťažovateľ oprel napadnuté rozhodnutie o zavinenie žalobcu, a to z dôvodu, že rozhodnutie o povinnosti vrátiť pomoc bolo vydané podľa § 25 ods. 6 veta prvá zákona č. 417/2013 Z. z.. Ak by žalobca spôsobil neoprávnené vyplácanie pomoci v hmotnej núdzi, rozhodnutie by ukladalo povinnosť vrátiť neprávom poskytnutú pomoc v hmotnej núdzi zvýšenú o sankciu 10 %. Z uvedeného je teda zrejmé, že sťažovateľ žiadal vrátiť len to, čo bolo žalobcovi poskytnuté neprávom. Nesúhlasil ani s tvrdením krajského súdu uvedeným v bode 54 rozsudku, že žalobcu je možné považovať za člena domácnosti v rodinnom dome č. XXXX na ulici K. M. B., a preto spĺňal podmienky pre priznanie nároku na príspevok na bývanie. Zákon č. 417/2013 Z. z. v § 3 upravuje, kto sa považuje za člena domácnosti. Žalobca podal samostatnú žiadosť o pomoc v hmotnej núdzi a je posudzovaný podľa § 3 ods. 1 písm. a/ zákona č. 417/2013 Z. z. ako jednotlivec. V tomto prípade sa hmotná núdza posudzuje podľa príjmu, majetku a možnosti uplatnenia si nárokov výlučne len zo strany žalobcu. Skutočnosť, že si žalobca prenajímal rodinný dom, resp. jednu izbu v rodinnom dome a tento užíva spoločne s jeho vlastníčkou, nemá žiadny vplyv na zmenu jeho postavenia čo do členstva v domácnosti a vždy bude posudzovaný len ako jednotlivec.

12. Ďalej sťažovateľ poukázal na priebeh správneho konania a tiež na prvostupňové rozhodnutie ako aj

napadnuté rozhodnutie. V súvislosti s námietkou, že krajský súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe citoval právnu vetu z rozhodnutia č. 122 uverejneného v Zbierke stanovísk NS SR a rozhodnutí súdov SR č. 6/2003 a z rozhodnutia č. 39 uverejneného v Stanoviskách a rozhodnutiach vo veciach správnych, Zbierke stanovísk NS SR a rozhodnutí súdov SR č. 5/2016.

IV.

13. Žalobca vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti navrhol, aby ju kasačný súd zamietol ako nedôvodnú. V prvom rade stručne opísal skutkový stav. V súvislosti s námietkami sťažovateľa uvedenými v kasačnej sťažnosti zdôraznil, že pomoc v hmotnej núdzi zvýšenú o príspevok na bývanie nemohol poberať neprávom, pretože mu bola priznaná právoplatným rozhodnutím úradu č. HE2/PHNAŠSD/SOC/2014/9900 zo dňa 04.09.2014, ktoré nebolo do dnešného dňa zrušené.

14. Nakoľko je námietka sťažovateľa ohľadom výkladu pojmu „nájom rodinného domu“ zásadná, žalobca opätovne zdôraznil, že výklad sťažovateľa, podľa ktorého je za nájomcu rodinného domu možné považovať iba osobu, ktorej vlastník rodinného domu dá do nájmu celý rodinný dom, je v rozpore s jazykovým aj logickým výkladom tohto pojmu. Z jazykového výkladu je zrejmé, že každý, kto si prenajíma izbu v rodinnom dome, je nájomcom a vzťahujú sa na neho analogicky ustanovenia ôsmej časti siedmej hlavy Občianskeho zákonníka. V tejto súvislosti poukázal na § 685 ods. 1 a § 686 ods. 6 Občianskeho zákonníka, ktorý potvrdzuje jeho názor, pretože v zmysle tohto ustanovenia musí nájomná zmluva okrem iného obsahovať aj označenie predmetu a rozsahu užívania. Podľa výkladu § 14 ods. 3 písm. b/ zákona č. 417/2013 Z. z. sťažovateľom by v prípade nájmu bytu, prípadne rodinného domu viacerými nájomcami, nevznikol nárok na príspevok na bývanie žiadnemu z nich. Tento výklad je v rozpore aj s § 14 ods. 7 zákona č. 417/2013 Z. z., podľa ktorého patrí príspevok na bývanie v jednom byte, rodinnom dome alebo v obytnej miestnosti v zariadení určenom na trvalé bývanie len raz bez ohľadu na počet domácností užívajúcich byt. Napokon je dotknutý výklad pojmu „nájom rodinného domu“ v rozpore aj so zmyslom poskytovania príspevku na bývanie.

15. Ďalej žalobca namietal, že sťažovateľ ani v napadnutom rozhodnutí ani vo vyjadrení k žalobe či v kasačnej sťažnosti neozrejmil dôvody, prečo ho úrad nevyzval na predloženie dodatku k nájomnej zmluve, keď ju považoval za nejednoznačnú. Za nepravdivé považoval aj tvrdenie sťažovateľa, že „... bývanie žalobcu s vlastníkom prenajatého domu nespĺňa nielen podmienku plného a nerušeného užívania domu, ktorý mal byť v zmysle čl. II. nájomnej zmluvy žalobcovi ako výlučnému nájomcovi odovzdaný, ale aj podmienku vlastného nájmu celého bytu či celého rodinného domu...“. Podľa názoru žalobcu nebolo z uvedeného možné usudzovať, že mu bol prenajatý celý dom ako výlučnému nájomcovi tak, ako to interpretoval sťažovateľ.

16. Sťažovateľ nemá len možnosť preveriť oprávnené vyplácanie pomoci v hmotnej núdzi, ale v zmysle § 14 ods. 6 písm. a/ zákona č. 417/2013 Z. z. je povinný opätovne prehodnotiť podmienky nároku na príspevok na bývanie po uplynutí šiestich po sebe nasledujúcich mesiacov od posledného preukázaného splnenia podmienok. Žalobcovi bol priznaný príspevok na bývanie od 01.08.2014 a opätovne mu bol prehodnotený dňa 01.08.2015. Až pri prešetroaní dňa 23.10.2015 bol vyslovený právny názor o nesplnení podmienok nároku na tento príspevok od začiatku.

17. V súvislosti s ďalšou námietkou sťažovateľa týkajúcou sa pojmu „člen domácnosti“ žalobca poukázal na to, že v zmysle § 3 ods. 1 písm. a/ zákona č. 417/2013 Z. z. domácnosť na účely tohto zákona tvoria spoločne posudzované fyzické osoby, ktorými je jednotlivec. Z uvedeného je zrejmé, že žalobca je ako jednotlivec členom domácnosti, a to domácnosti s jedným členom. Na základe uvedených skutočností mal žalobca za to, že krajský súd správne zistil skutkový stav veci, na základe uvedeného vec správne právne posúdil a napadnuté rozhodnutie žalovaného zrušil.

18. K ďalšej námietke sťažovateľa, že krajský súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe uviedol, že rozsudkom krajského súdu nebolo zrušené napadnuté rozhodnutie žalovaného len z dôvodu formálnych väd, ale aj z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia a nedostatočného odôvodnenia

rozhodnutia. V súvislosti s rozhodnutím č. 39 uverejneným v Stanoviskách a rozhodnutiach vo veciach správnych, Zbierke stanovísk NS SR a rozhodnutí súdov SR č. 5/2016, na ktoré poukázal sťažovateľ, žalobca konštatoval, že uvedené rozhodnutie sa týka dôkazného bremena a nesúvisí s prejednáványm prípadom.

V.

19. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 11 písm. g/ SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu bez nariadenia pojednávania v súlade s § 455 SSP a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalovaného (sťažovateľa) je dôvodná.

20. Predmetom konania bolo posúdenie zákonnosti napadnutého rozhodnutia žalovaného o uložení povinnosti žalobcovi vrátiť pomoc v hmotnej núdzi poskytnutej neprávom za obdobie od 01.08.2014 do 31.10.2015 v sume 837 eur.

21. Podľa čl. 39 ods. 2 a 3 Ústavy SR, každý, kto je v hmotnej núdzi, má právo na takú pomoc, ktorá je nevyhnutná na zabezpečenie základných životných podmienok. Podrobnosti o právach podľa odsekov 1 a 2 ustanoví zákon.

22. Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 417/2013 Z. z., hmotná núdza je stav, keď príjem členov domácnosti podľa tohto zákona nedosahuje sumy životného minima ustanovené osobitným predpisom a členovia domácnosti si nevedia alebo nemôžu pracou, výkonom vlastníckeho práva alebo iného práva k majetku a uplatnením nárokov zabezpečiť príjem alebo zvýšiť príjem.

23. Podľa § 3 ods. 1 písm. a/ zákona č. 417/2013 Z. z., domácnosť na účely tohto zákona tvoria spoločne posudzované fyzické osoby (ďalej len „člen domácnosti“), ktorými sú jednotlivci.

24. Podľa § 14 ods. 1, 2 písm. a/ zákona č. 417/2013 Z. z., príspevok na bývanie je určený na čiastočnú úhradu nákladov spojených s bývaním. Príspevok na bývanie je 55,80 eura mesačne, ak ide o domácnosť s jedným členom domácnosti.

25. Podľa § 14 ods. 3 písm. b/ zákona č. 417/2013 Z. z., príspevok na bývanie patrí, ak niektorý člen domácnosti je nájomcom bytu, nájomcom rodinného domu alebo nájomcom obytnej miestnosti v zariadení určenom na trvalé bývanie, ktoré domácnosť užíva na bývanie.

26. Podľa § 14 ods. 5 písm. c/ zákona č. 417/2013 Z. z., príspevok na bývanie patrí, ak domácnosť alebo člen domácnosti v byte, rodinnom dome alebo v obytnej miestnosti v zariadení určenom na trvalé bývanie podľa odseku 3 písm. b/ uhradza nájomné a náklady za služby spojené s bývaním, ak je to dohodnuté v nájomnej zmluve alebo v prípade, že má nedoplatky spojené s úhradou nákladov za služby spojené s bývaním, predloží dohodu o splátkach a potvrdenie o riadnom plnení splátkového kalendára.

27. Podľa § 25 ods. 1 zákona č. 417/2013 Z. z., ak sa pomoc v hmotnej núdzi a osobitný príspevok priznali neprávom, odnímu sa od prvého dňa v mesiaci, v ktorom sa priznali neprávom.

28. Podľa § 25 ods. 6 zákona č. 417/2013 Z. z., fyzická osoba je povinná vrátiť pomoc v hmotnej núdzi a osobitný príspevok alebo ich časť poskytnuté neprávom alebo vo vyššej sume, ako patrili. Ak fyzická osoba spôsobilá, že sa jej poskytovala alebo poskytuje pomoc v hmotnej núdzi, osobitný príspevok alebo ich časť neprávom alebo vo vyššej sume, ako patrili, je povinná vrátiť poskytnutú pomoc v hmotnej núdzi, osobitný príspevok alebo ich časť zvýšené o 10 %.

29. „Zákon taxatívne vymedzuje, kto má nárok na príspevok na bývanie. Ide o domácnosti, ktorých členovia vlastnia alebo sú spoluvlastníkmi bytu alebo rodinného domu, užívaného touto domácnosťou na bývanie, majú v nájme byt, rodinný dom alebo obytnú miestnosť v zariadení určenom na trvalé bývanie, ktoré domácnosť užíva na bývanie, prípadne ak domácnosť býva v zariadení podporovaného bývania,

zariadení pre seniorov, domove sociálnych služieb alebo špecializovanom zariadení, ak sa v nich poskytuje sociálna služba plnoletej fyzickej osobe celoročnou pobytovou formou, v útulku, domove na polceste, zariadení núdzového bývania alebo v krízovom stredisku alebo býva v byte alebo v rodinnom dome na základe práva doživotného užívania.“ (rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 9Sžso/84/2016 zo dňa 31.01.2018).

30. Je nesporné, že žalobcovi bola rozhodnutím úradu č. HE2/PHNAŠSD/SOC/2014/9900 zo dňa 04.09.2014 zvýšená pomoc v hmotnej núdzi na sumu 65,40 eur mesačne od 01.08.2014, a to na základe nájomnej zmluvy predloženej žalobcom, ktorú uzatvoril ako nájomca s pani P. B. ako prenajímateľkou. Z výpisu z listu vlastníctva č. XXXX vyplýva, že výlučnou vlastníčkou rodinného domu na K. L. XXXX M. B. je P. B. V článku I. nájomnej zmluvy bol predmet zmluvy vymedzený tak, že je ním „... prenájom samostatnej časti obytného domu evidovaného v meste B. s adresou K. XXXX/XXX“. Sporným sa v konaní stalo, či bola žalobcovi v období od 01.08.2014 do 31.10.2015 poskytnutá pomoc v hmotnej núdzi neprávom.

31. Kasačný súd sa nestotožnil s právnym názorom krajského súdu vysloveným v napadnutom rozsudku o dôvodnosti podanej žaloby ani s jeho tvrdením, že s ohľadom na nejasnosť a neurčitosť nájomnej zmluvy bolo povinnosťou úradu vyzvať žalobcu na odstránenie väd predmetnej nájomnej zmluvy. Z § 28 ods. 1 písm. a/ zákona č. 417/2013 Z. z. vyplýva, že žiadateľ o pomoc v hmotnej núdzi a žiadateľ o osobitný príspevok sú povinní preukázať všetky skutočnosti rozhodujúce na vznik nároku na pomoc v hmotnej núdzi a osobitný príspevok.

32. V prvom rade bolo povinnosťou žalobcu ako žiadateľa o pomoc v hmotnej núdzi preukázať splnenie podmienok ustanovených v zákone č. 417/2013 Z. z. pre priznanie príspevku na bývanie. K rovnakému záveru dospel Najvyšší súd SR v rozsudku sp. zn. 9Sžso/13/2014 zo dňa 30.09.2015, v ktorom konštatoval, že „... pri uplatnení nároku na príspevok na bývanie musí žiadateľ preukázať splnenie podmienky zmluvy o nájme (celého) bytu a súčasne preukázať, že náklady spojené s týmto nájomom aj uhrádza. Pokiaľ ide o obytnú miestnosť, musí ísť o obytnú miestnosť v zariadení určenom na bývanie - takým zariadením sa rozumejú napr. slobodárne, podnikové ubytovne, penzióny a podobne, nie byty. Bývanie s vlastníkom (vlastníkmi), prípadne s nájomcami bytu nenapĺňa požiadavky vlastného nájmu bytu alebo vlastníctva bytu žalobkyňou na účely § 13 ods. 3 písm. a/ zákona č. 417/2013 Z. z.“.

33. Na margo namietanej povinnosti úradu vyzvať žalobcu na odstránenie nejasností ohľadom predloženej nájomnej zmluvy kasačný súd zdôrazňuje, že predmetom tohto súdneho konania je preskúmanie zákonnosti rozhodnutí týkajúcich sa povinnosti vrátiť pomoc v hmotnej núdzi a nie rozhodnutia o jej priznaní. Kasačný súd teda nie je v prejednávanej veci oprávnený posudzovať zákonnosť postupu úradu vo veci rozhodovania o priznaní nároku žalobcu na pomoc v hmotnej núdzi.

34. Je potrebné prisvedčiť sťažovateľovi, že v prípade zistenia neoprávneného vyplácania pomoci v hmotnej núdzi je povinnosťou úradu bez ohľadu na zavinenie túto pomoc poberateľovi odňať. Úrad rozhodne o odňatí pomoci v hmotnej núdzi predovšetkým v dvoch prípadoch, a to ak pracovník správneho orgánu zistí, že pomoc v hmotnej núdzi bola priznaná neprávom alebo vo vyššej sume ako patrila alebo v prípade, ak sa zmenia skutočnosti rozhodujúce na nárok pre ďalšie poskytovanie pomoci v hmotnej núdzi. V prejednávanej veci boli dôvodom pre začatie konania o povinnosti žalobcu vrátiť pomoc v hmotnej núdzi vyplatenú neprávom objektívne skutočnosti zistené sociálnym šetrením 23.10.2015 v rodinnom dome na adrese K. XXXX M. B., ktoré sú uvedené v zázname zo sociálneho zisťovania zo dňa 23.10.2015. Vykonaným šetrením úrad zistil rozhodujúcu skutočnosť, ktorou je, že žalobcovi nebol prenajatý celý rodinný dom, ale iba jedna izba, pričom rodinný dom užíva spoločne s vlastníčkou domu, ktorá v ňom tiež býva a celý ho užíva.

35. Z citovanej judikatúry najvyššieho súdu okrem iného vyplýva, že ak žiadateľ býva v rodinnom dome spoločne s vlastníčkou, je zrejmé, že neboli naplnené podmienky vzniku nájmu, a to prenechanie rodinného domu v celosti do užívania nájomcovi. Zákon č. 417/2013 Z. z. totiž priznáva príspevok na bývanie len vlastníkom alebo nájomcom bytov, rodinných domov alebo nájomcom obytnej miestnosti v

zariadení určenom na trvalé bývanie, nie však nájomcom časti rodinného domu. Z uvedených dôvodov považoval kasačný súd názor sťažovateľa vo veci povinnosti vrátiť pomoc v hmotnej núdzi vyplatenú neprávom za správny a v súlade s judikatúrou najvyššieho súdu.

36. Žalobca predostrel vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti predstavu o odlišnej koncepcii hodnotenia podmienok nároku na príspevok na bývanie, podľa ktorého by bolo možné poberať tento príspevok aj v prípade, ak má žiadateľ v nájme iba časť rodinného domu. Takýto výklad podmienok pre priznanie nároku na uvedený príspevok však zákon č. 417/2013 Z. z. neumožňuje. Stanovenie podmienok pre vyplácanie „benefitov“ zo štátnych prostriedkov je v rukách zákonodarcu a správne orgány aj súdy v konaní o preskúmaní zákonnosti ich rozhodnutí sú povinné rešpektovať platnú právnu úpravu a postupovať „de lege lata“.

37. Kasačný súd zdôrazňuje, že nedostatok splnenia takejto podmienky (t. j. nájomný vzťah k celému rodinnému domu) nemožno nahradiť rozširujúcim výkladom a dôvodiť tak, že nárok na peňažný príspevok na bývanie má aj ten, kto má v nájme iba časť rodinného domu.

38. „Obiter dictum“ kasačný súd poukazuje na konštatovanie Najvyššieho správneho súdu Českej republiky v rozsudku č. k. 2Ads/168/2015-32 zo dňa 27.08.2015 vo veci preskúmania rozhodnutia o zamietnutí žiadosti o dávku štátnej sociálnej podpory (príspevku na bývanie), že „... Súčasťou princípu dobrej správy a ústretovosti účastníkovi správneho konania nie je povinnosť vyhovieť žiadateľovi, ktorý nespĺňa zákonom stanovené podmienky. V tomto smere sa neuplatní ani správne uváženie.“

39. Vzhľadom na uvedené dospel kasačný súd k záveru, že rozsudok krajského súdu je potrebné zrušiť z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 462 ods. 1 SSP).

40. Úlohou krajského súdu v ďalšom konaní bude postupovať v intenciách právneho názoru vysloveného kasačným súdom v tomto rozsudku, vec prejednať znova v medziach podanej žaloby, pričom závery ohľadom povinnosti vrátiť pomoc v hmotnej núdzi riadne a zrozumiteľne odôvodní. V novom rozhodnutí vo veci krajský súd znovu rozhodne aj o náhrade trov konania, vrátane trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

41. Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.